

Globális öregedés gazdasági hatásai a nyugdíjbiztonságra

Szabó Zsolt Mihály

Mesterszakos hallgató, Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar
zsolt@tamiaryu.hu

Összefoglaló: A dolgozat fő témája a Föld országainak, különös tekintettel az Európai Unió (EU) tagállamait veszélyeztető társadalmi változások egyik legjelentősebbike a népesség nagyfokú elöregedése, és ennek jelenlegi és várható hatása a gazdaságokra, különös tekintettel a magyarországi nyugdíjbiztonságra. A dolgozat részletesen ismerteti demográfiai adatok alapján a jelenlegi és a várható népesség eloszlását az uniós tagállamokban. Megvizsgáljuk, hogy a gazdasági rendszerekre milyen terheket rónak a szociális és egyéb kiadások. Az előrejelzések alapján a szűkös keretek nagy valószínűséggel nem fognak kellő nyugdíj biztonságot nyújtani. A következő ötven évben jelentősen nőnek az uniós kormányok GDP-arányos nyugdíjkiadásai (EPC, 2015), melyek elképzelhetően nagy terhet fognak róni a gazdaságokra és a nyugdíjbiztonságra. Továbbá nagy valószínűséggel a jövőben az államilag garantált nyugdíj nem fog elegendő színvonalú megélhetést biztosítani, így az öngondoskodás valamilyen formáját is ajánlott minél előbb választani. A befejező rész az óbudai egyetem hallgatói között végzett kérdőíves kutatás eredményeit mutatja be. A kutatás vizsgálja, hogy az öngondoskodás, mint nyugdíjkiegészítő pillér mennyire kap szerepet ma a köztudatban..

Kulcsszavak: Globalizáció, demográfia , nyugdíjbiztonság

1 Bevezetés

A körülöttünk lévő világban, ha körülnézünk, gyakorlatilag azzal szembesülünk, hogy egyre több a társadalmi, gazdasági, politikai és egyéb probléma. A szűkös erőforrások, melyre a tudósok már évek óta felhívják a figyelmünket, egyre jobban apadnak (Korten, 1996). A Föld lakossága lassan eléri a kritikus lélekszámot, ami után már kérdéses, hogy lehet-e emberhez méltó életet élnünk és öreg korunkra lesz-e megfelelő nyugdíjunk. A számtalan globális probléma¹ közül a dolgozat az öregedő társadalommal összefüggő nyugdíjkérdést vizsgálja meg. A makrogazdaság már évek óta küzd az elöregedés problémájával, amelynek

¹ Ilyen jelentős probléma még pl. a klímaváltozás is, amiből számos gazdasági és társadalmi probléma származik. (Pató-Kovács, 2013, Kovács-Pató, 2014)

kezelésére állami, és vállalati eszközöket egyaránt bevettek már. A gazdasági válság sem segített a helyzeten. A válság miatt az aktív munkahelyek védelme érdekében a vállalkozások nagy többsége döntött a kordedvezményes nyugdíjazás mellett, a béren kívüli juttatások megnyirbálása mellett (Varga – Csiszárík-Kocsir, 2015a)². További problémát jelent az aktív korú dolgozók nyugdíj célú megtakarításainak hiánya is, melynek oka a pénzügyi tudás nem megfelelő volta. A jelenleg uralkodó hétköznapi fogalomtárban nem szerepel az első helyen az előtakarékoság, a pénz időértékének a kezelése (Csiszárík-Kocsir et.al, 2012; 2013; Csiszárík-Kocsir, 2014).

Jelenleg a legtöbb ország társadalombiztosítási-rendszer felosztó-kirovó rendszerű, azaz minden évben nagyrészt a dolgozók befizetése fedezi a nyugdíjasok nyugdíját, ezt nevezik másképpen folyó finanszírozású nyugdíjrendszernek (Banyár, 2014). Ez a fajta nyugdíjrendszer elméleti megalapozása Paul Samuelson 1958-ban megjelent publikációjához köthető, ahol feltételezi a szerző, hogy az aktívak mindig eltartják az idősebbeket. Az előbbi feltételezésből kiindulva, következik, hogy a rendszer akkor tartható fent, ha megfelelő számú gyermek születik, akiből később aktív dolgozó lesz és eltartja az előtte járó generációt. Továbbá feltételezi a rendszer, hogy a népesség növekedésével a gazdaság is növekszik (Samuelson, 1958). A népesség kor szerinti eloszlását az úgynevezett korfán keresztül vizsgálhatjuk meg. Növekvő népesség korfája (piramis alakú korfa): széles alapú, fölfelé gyorsan keskenyedő korfa, a fiatal korcsoportok magas (a gyermekkorúak 40-50%), az idősebbek alacsony (2-4%) aránya jellemzi. A legszegényebb, mezőgazdasági jellegű országokra jellemző, ahol magas a születési és a halálozási arány is és alacsony a várható élettartam, ez jellemző ma a természeti népekre, a fejlődő országokra (pl.: India, Kína, számos afrikai ország).

2 Globális problémák népességváltozás szempontjából.

A populationpyramid.net előszámítása alapján a Föld népessége növekedni fog, melyet a 1. ábra szemléltet.

² A gazdasági válság az ország versenyképességére is hatással volt, amit jól körülír Varga és Csiszárík-Kocsir (2015b) tanulmánya.

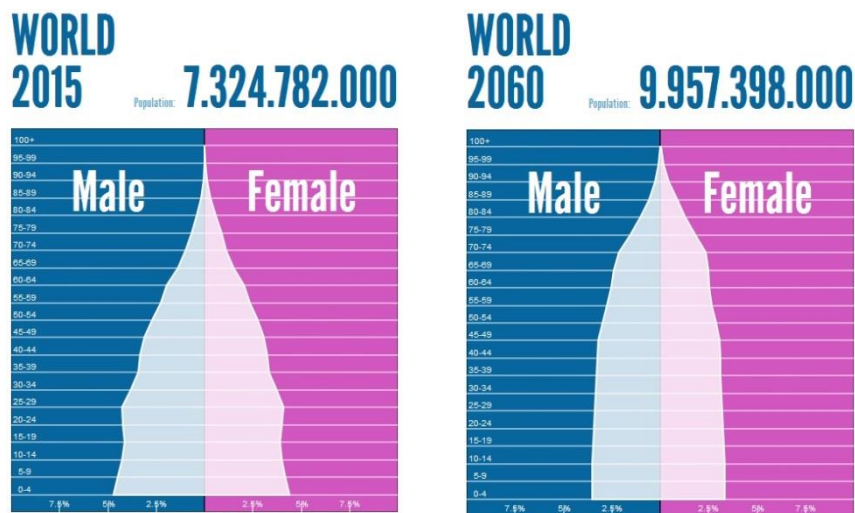

1. ábra

A Föld népességének alakulása 1950-től 2100-ig (előszámítás)

Forrás: Population Pyramids, 2015

A 2. ábra alapján Föld népessége növekedni fog és az öregedő társadalom korfáját mutatják, így nagyfokú elöregedés várható általában a fejlett országokban, melynek a hatása az országok nyugdíjrendszerének fenntarthatóságát veszélyeztetheti hosszú távon, mivel az aktív lakosság járulékbefizetései már nem biztos, hogy fedezni tudja hosszú távon a nyugdíjasok ellátásának költségét.

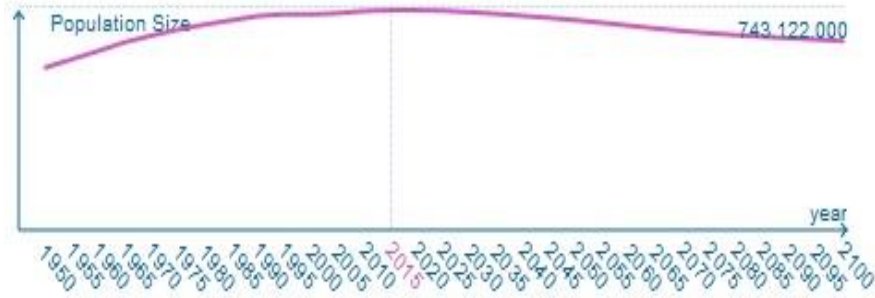

2. ábra

A Föld népességének korfája 2015-ben és 2060-ban

Forrás: Population Pyramids, 2015

A populationpyramid.net előszámítása alapján Európa népessége csökkenni fog, melyet a 3. ábra szemléltet.

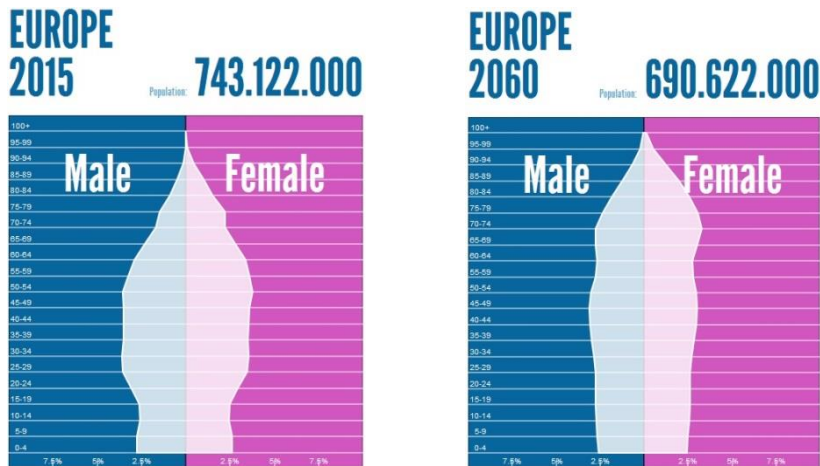

3. ábra

Európa népességének alakulása 1950-től 2100-ig (előszámítás)

Forrás: Population Pyramids, 2015

A 4. ábra alapján Európa népessége csökkenni fog és az öregedő társadalom korfáját mutatják, így nagyfokú elöregedés várható az előszámítások alapján, melynek a hatása a az európai országok nyugdíjrendszereinek fenntarthatóságát veszélyeztetheti hosszú távon, mivel az aktív lakosság járulékbevezetése már nem biztos, hogy fedezni tudja hosszú távon a nyugdíjasok ellátásának költségét.

4. ábra

Európa népességének korfája 2015-ben és 2060-ban

Forrás: Population Pyramids, 2015

Az 1. táblázat az Európai Bizottság tanulmánya szerinti (EPC, 2015) előszámítást mutatja, melyben az EU lakosság nagyfokú előregedése várható.

	2010	2060
Nők esetén	82,1 év	89 év
Férfiak esetén	76 év	84,5 év

1. táblázat
Unióban születéskor várható élettartam
Forrás: EPC, 2015

Az 2. táblázat az Európai Bizottság tanulmánya szerinti (EPC, 2015) előszámítást mutatja, melyben az EU születések száma változása látható.

	2010	2060
Születések száma	1,5	1,6

2. táblázat
Unióban a születések száma
Forrás: EPC, 2015

Az 3. táblázat az Európai Bizottság tanulmánya szerinti (EPC, 2015) előszámítást alapján az EU 15-64 év közötti munkaképes korosztály drasztikus változását mutatja.

	2010	2060
15-64 év munkaképes korosztály	325 millió	283 millió

3. táblázat
15-64 év közötti munkaképes korosztály létszáma
Forrás: EPC, 2015

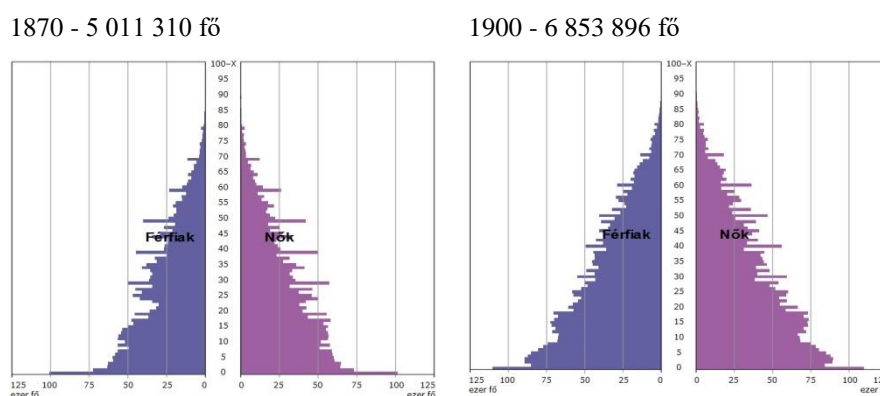
Az 4. táblázat az Európai Bizottság tanulmánya szerinti (EPC, 2015) előszámítást alapján az EU nyugdíjkiadások alakulását mutatja..

	2010	2060
EU	10,2 %	12,5 %
Magyarország	10,4 %	13,8 %

4. táblázat
Nyugdíjkiadások a GDP-hez képest
Forrás: EPC, 2015

A nyugdíjkiadások finanszírozása egyre nagyobb teher az EU-országok kormányai és Magyarország kormánya számára is a jövőben az előrejelzések alapján (EPC, 2015).

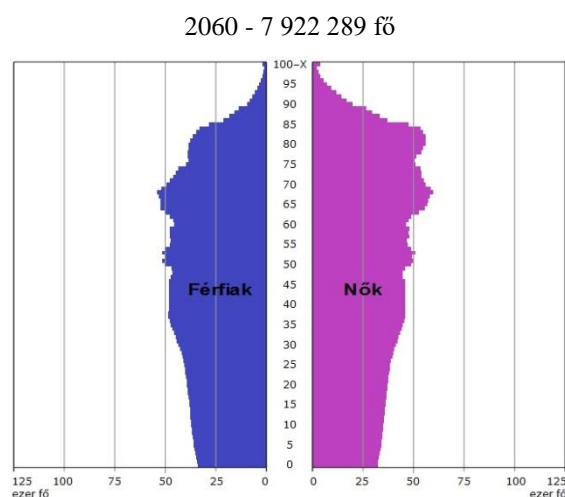
A Magyarország korfáját a Központi Statisztikai Hivatal (röviden: KSH) honlapján, a http://www.ksh.hu/interaktiv_korfa címen megtalálhatjuk virtuális és szerkeszthető (interaktív) formában. Az 5. számú ábra Magyarország népességének számának nemek és életkor szerinti eloszlását mutatja 1870-ben és 1900-ban, melynek alakjai a növekvő népesség korfája (piramis alakú korfa) széles alapú, fölfelé gyorsan keskenyedő korfa, a fiatal korcsoportok magas (a gyermekkorúak 40-50%), az idősebbek alacsony (2-4%) aránya jellemzi. Általában a legszegényebb, mezőgazdasági jellegű országokra jellemző, ahol magas a születési és a halálozási arány is és alacsony a várható élettartam, ez jellemző ma a természeti népekre, a fejlődő országokra, mint India, Kína, számos afrikai ország.

5. ábra
Magyarország korfája 1870-ben és 1900-ban
Forrás: KSH, 2015

Az 6. számú ábra Magyarország népességének számának nemek és életkor szerinti eloszlását mutatja 1990-ben és 2015-ben, melynek alakjai, keskeny alapú, urna

vagy hagyma alakú korfa. Ez a fajta korfa a fogyó népesség korfáját mutatja, fölfelé kissé szélesedő korfa, melynél a fiatalok aránya csökken (15-20%), a várható élettartam hosszabbodik, az idősek aránya nő (15-20%), eléri, majd meghaladja a fiatalok arányát. Gyorsan öregedik a népesség, a létszám stabilizálódik, majd csökken, ilyen korfával rendelkeznek sok fejlett ország, mint Svájc, Dánia, Németország, Olaszország. Az 6. ábra szerint 2060-ra nagy valószínűséggel Magyarország korfája stagnáló népesség korfáját (harang alakú korfa) fogja mutatni, mely méhkas alakú, a fiatalok (gyermekkorúak: 20-25%) és a középkorúak aránya magas és közel azonos, csak az idősebb korosztályoknál (10-15%) keskenyednek el a korfa.

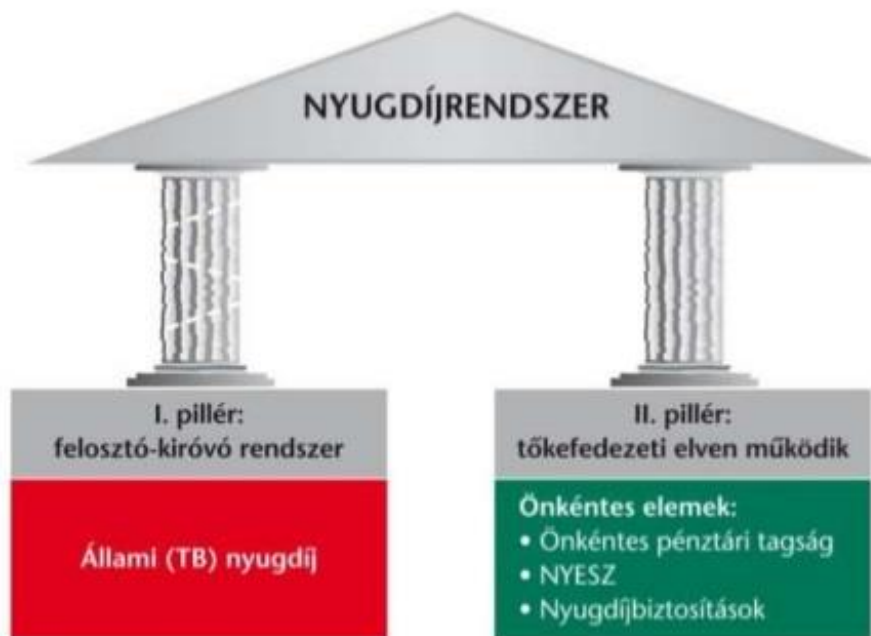

6. ábra
Magyarország lehetséges korfája 2060-ban
Forrás: KSH, 2015

3 A jelenlegi magyar nyugdíjrendszer helyzete és vizsgálata

Az, „hogyan emberek egy adott csoportja mennyiben tekinthető társadalomnak, a csoport tagjai közötti interakciók milyenségétől függ” (Sasvári, 2012). A nyugdíjrendszerek hosszú távra szólnak. Jelenlegi nyugdíjrendszerünk felosztó-kirovó módon működik. A befolyó járulékokat nem tőkésítik, nem fektetik be, hanem abból fizetik ki az adott évben esedékes nyugdíjakat (Augusztinovic, 2014). A felosztó-kirovó rendszer kényelmes és kellemes, amíg a népesség és a gazdaság növekszik. Az előbbieken bemutattuk, hogy ez a demográfiai adatok

szerint a népesség már régóta nem növekszik, a gazdaság növekedése megtorpant, és a nyugdíjkiadások pedig növekednek az előszámítások alapján. A jelenleg a felosztó-kirovó rendszerek a világon mindenütt súlyos válságban vannak, elkerülhetetlen az állami nyugdíjrendszer reformja. Makroszinten olyan automatizmust kellene teremteni a járulékok és a járadékok között, mely biztosítaná a rendszer hosszú távú működőképességét (Simonovits, 2006). A magyar nyugdíjrendszert jelenleg két pillér alkotja (ld. 7. sz. ábra), a kötelező társadalombiztosítási-rendszer (röviden: tb-rendszer) és az önkéntes tőkefedezeti elven működő rendszerek (Novoszáth, 2014).

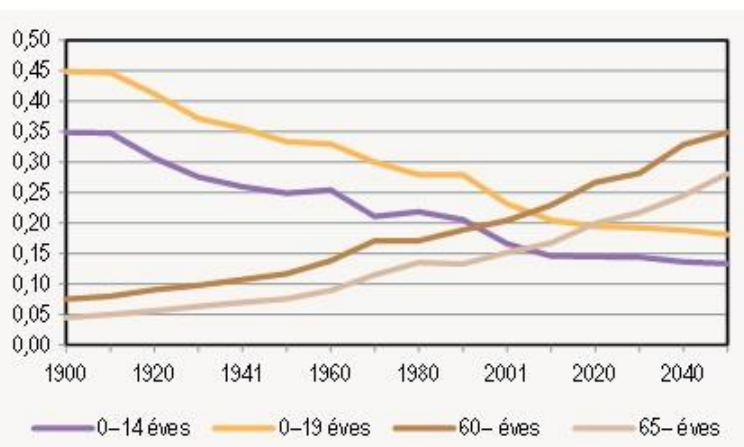

7. ábra
Nyugdíjrendszer pillérei
Forrás: Uniqa, 2015

A jelenlegi kötelező tb-rendszert a következő alábbi három probléma terheli, melyek a magyar nyugdíjrendszer pénzügyi egyensúlyát hosszú távon fenyegeti:

- társadalom öregedése;
- foglalkoztatás alacsony foka;
- járulékok részleges fizetése.

A felosztó-kirovó rendszer lényege, hogy az állam az adott hónapban a dolgozóktól nyugdíjjárulékot von le, majd ezt kiosztja a következő hónapban a nyugdíjasok között ellátás formájában. A probléma abból adódik, hogy a későbbi nyugdíjakra tökefedezet nincs biztosítva, így az aktív dolgozók legfeljebb ígéretet kaphatnak az államtól, hogy időskori ellátásuk biztosított lesz. A nyugdíjgazdasággal foglalkozó szakemberek 1990 körül már felismerték, hogy a felosztó-kirovó rendszer sokáig nem lesz fenntartható akkori formájában, mivel a második világháború utáni népesség növekedés nem fog olyan mértékben a továbbiakban növekedni. Előrejelzéseik alapján, alacsonyabb szinten stabilizálódik a születésszám és így jóval kevesebben lépnek kereső korba majd (Augusztinovics, 2014). Legfontosabb vizsgálni a népesség alakulását, melyből a jövőre nagy pontosságú előrejelzéseket kaphatunk például, hogy milyen lesz 2060-re Magyarország népessége és összetétele. Ezzel szorosan összefügg, hogy lesz-e elég aktív lakos, akik az öszülő társadalom nyugdíját biztosítják. A népesség kor szerinti eloszlását az úgynevezett korfán keresztül vizsgálhatjuk meg, melyből háromfelét különböztethetünk meg. A 8. számú ábra szerint 2060-ra nagy valószínűséggel Magyarország korfája stagnáló népesség korfáját (harang alakú korfa) fogja mutatni, mely méhkas alakú, a fiatalok (gyermekkorúak: 20-25%) és a középkorúak aránya magas és közel azonos, csak az idősebb korosztályoknál (10-15%) keskenyedik el a korfa. Mindezek a tendenciák az egyén szempontjából rávilágítanak a tökefedezeti elven működő pillér és a pénzügyi tudatosság fontosságára, különösen a fiatalabb generációk esetében (Harangozó, 2015).

8. ábra
Fiatalok és idősek aránya (1990-2040)
Forrás: KSH, 2015

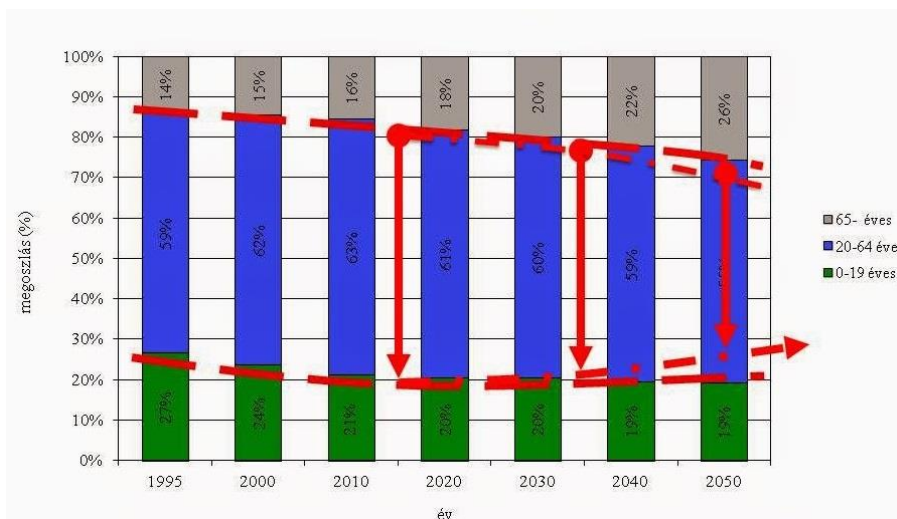
A felosztó-kirovó nyugdíjrendszer fenntarthatóságának az alapja, hogy a keresőkorúak jóval többen legyenek, mint a nyugdíjkorúak, különben a rendszer egyensúlya felborul (Holtzer, 2010). Az átlagkereset és átlagnyugdíj alakulását a

18. számú ábra mutatja 2000-2016 között. A foglalkoztatottak száma a jövőben csökken az időskori függőségi ráta pedig növekedni fog, így a képletünk alapján következik, hogy mindenképpen nyugdíjjárulékkulcs növelésre lesz szükség, hogy az egyensúly tartható legyen. A munkavállalókat a jövőben további terhek nehezíthetik majd (Simonovits, 2007). A 9. számú ábra alapján a fiatalok és idősek aránya nem lesz megfelelő. A népesség nagyfokú elöregedésének a hatása a felosztó-kirovó nyugdíjrendszer fenntarthatóságát veszélyeztetheti hosszú távon, mivel csökkenhet a foglalkoztatási szint és az aktív lakosság járulékbefizetései már nem biztos, hogy fedezni tudja nyugdíjasok ellátásának fizetését, amit a későbbiekben vizsgálunk majd.

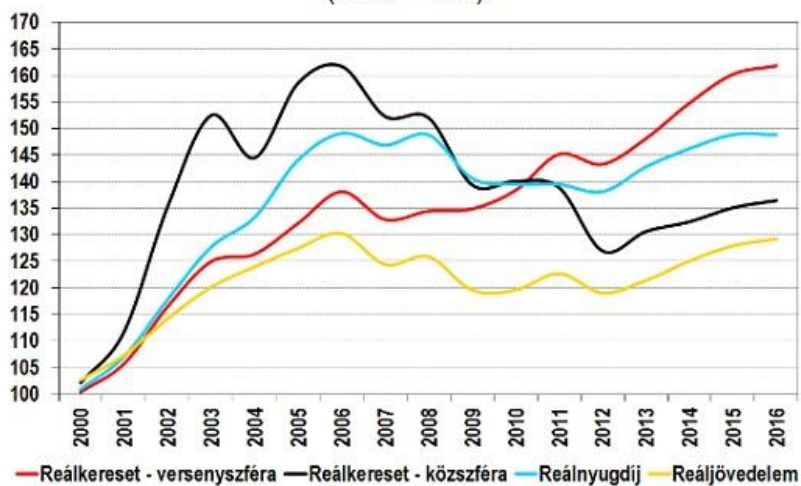
9. ábra
Időskori függőségi ráta (arány)
Forrás: KSH, 2015

A népesség elöregedése mellett másik nagy probléma az aktív népesség számának alacsony aránya és a jövőbeni alakulása, melyet a 10. számú ábra szemléltet. A foglalkoztatás átmeneti összeomlása, majd lassú és szerény javulása miatt 5 millió ember helyett még mindig csak 4,1 millió ember dolgozik, miközben a nyugdíjasok száma 2 millióról kb. 2,5 millióra nőtt. A hivatalos 4,1 millió foglalkoztatott jelentős része közmunkás, másik jelentős része külföldön fizeti az ottani társadalombiztosítási-járulékot (Simonovits, 2006).

10. ábra
A magyar nép várható korösszetétele
Forrás: KSH, 2015

Reálkereset és -nyugdíj, 2000-2016 (1999 = 100)

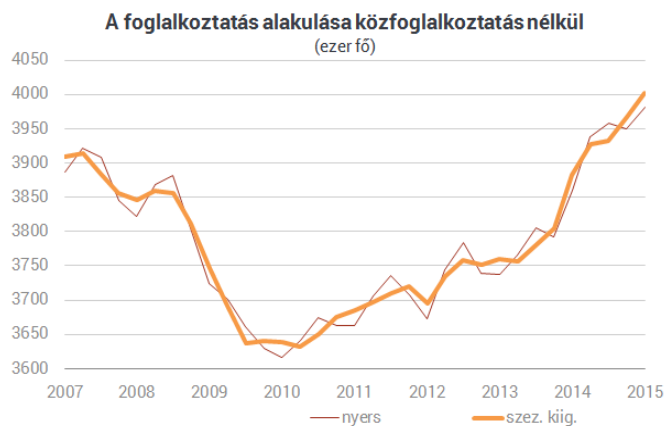
11. ábra – Reálkereset és nyugdíj éves változása 2000-2016

Forrás: KSH, 2015

	2000	2005	2010	2020	2050
Nettó nyugdíjkiadások	9,3	10,5	10,3	10,7	13,5
Ebből: tb alapok kiadásai	8,6	9,9	9,8	10,2	13,2
Magánnyugdíj-pénztárak kiadásai	0,0	0,0	0,0	0,1	2,7
Nyugdíjasok száma (millió fő)	3,1	3,0	3,0	3,1	3,3
Ebből: a tiszta tb rendszerben	2,8	2,7	2,7	2,7	1,2
Vegyés rendszerben	0,0	0,0	0,0	0,2	2,0

6. sz. táblázat
A nyugdíjkiadások alakulása Magyarországon a GDP %-ában
Forrás: KSH, 2015

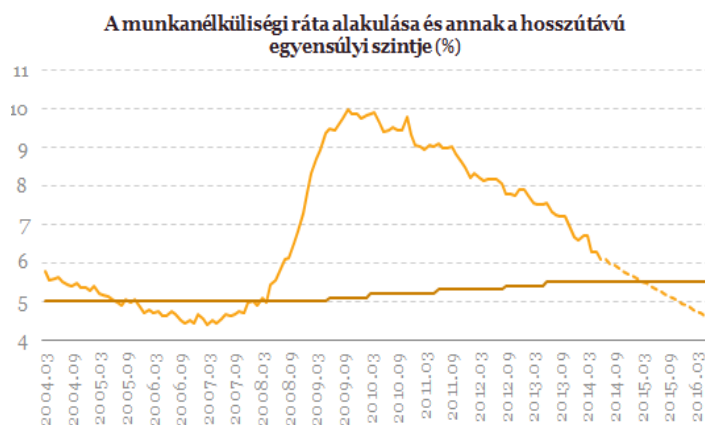
A 6. számú táblázatból láthatjuk, hogy az öregedéssel kapcsolatban fokozatosan nőtt a nyugdíjkiadások aránya a GDP-ben, és a jövőben is folyamatos növekedés látszik. A rendszerváltás válsága sokként hatott a nyugdíjrendszerre is. Az szocialista nagyvállalati rendszer összeomlása következtében a foglalkoztatási ráta 76%-ról 60% alatti szintre esett a kilencvenes évek közepére, és azóta is szinte ezen az alacsony szinten stagnál, némi javulás a 2010 után érzékelhető.

12. ábra
Foglalkoztatottak száma 2007 és 2015 között
Forrás: KSH, 2015

³ A nagyvállalatok termelékenység-növelési törekvései ekkor is ellene hatnak a kibocsátás növekedésnek megfelelő ütemű foglalkoztatás bővülésnek (Bereczk, 2013).

A 12. és 13. számú ábrák alapján a munkanélküliség csökkentésére irányuló politika sem hozta meg a várt hatást nőttek a nyugdíjkiadások, mivel a nyugdíjasok aránya a foglalkoztatottakhoz képest növekedett.

13. ábra
Munkanélküliségi ráta 2004 és 2015 között
Forrás: KSH, 2015

A kormány 2010-től drasztikusan hozzányúlt az előnyugdíjasokhoz, a kerkedvezményesekhez és újra vizsgálta az egészségügyi okokból történt előnyugdíjasokat, mely harchoz kellett a kétharmad ereje. Továbbá igaz az is, hogy a többség ellenére sem mernek hozzányúlni a nyugdíj-rendszerhez, jelenleg sincs hivatalos nyugdíjreform gondolkodás, időnként egy-egy gondolat születik, mint például a gyermekek számától függő nyugdíj, de nincs előre számítva a hatása a gazdaságra. Az első két folyamat a járulékkulcsok növelését vagy a nyugdíj/kereset arány csökkentését vagy a nyugdíjkorhatár további emelését követeli meg, a harmadik folyamat viszont a nyugdíjrendszer vonzóbbá tételét és az ellenőrzés szigorítását kívánja meg. A járulékfizetés-kerülésről csak bizonytalan becslések állnak rendelkezésre és jelenleg is kutatják a szakemberek az okait. A minimálbér gyors emelése valóban kikényszeríti a szürkegazdaság egyes szegmenseiben a járulékfizetés emelését, ugyanakkor más szegmensekben a járulékfizetésből munkanélkülieket vagy járulékfizetést kerülőket csinál! Erről a bonyolult összefüggésrendszerrel az egymást követő kormányok nem szívesen hallanak, még kevésbé szívesen beszélnek róla (Nagy, 2011). A magyar állami újraelosztás mértéke, különösen az adócentralizáció néhány százalékponttal meghaladja a szomszédos államok hasonló adatait. A lehető legegyszerűbben fogalmazva, ennyivel több adót kell idehaza fizetni. Egy átlagos magyar adófizető a teljes jövedelmének körülbelül 65%-át a legvégén kifizeti adóban. Ebből a túlzott adóteherből származó bevétel mintegy 60%-át jóléti kiadásokra költjük, ennek is közel felét a nyugdíjak kifizetésére.

Lényeges megállapítás, hogy a 7, 8. és 9. számú táblázatok tendenciái alapján az állam nem lesz képes teljességgel tovább finanszírozni a nyugdíjasok folyó (jogos) nyugdíjjáradékát az aktív polgárainak folyó járulékbefizetéseiből a jövőben.

{millió}	2013	2050
Népesség	9,9	9,3
Aktív korúak (15-64)	6,75	5,426
Aktívak száma	4,368	3,977
Időskorúak száma (65+)	1,5	2,3
Idősödők száma (55-64)	1,2	1,1
Munkanélküliek száma	0,2	0,2
Foglalkoztatottak száma	4,0	3,3

7. táblázat
Népesség alakulása, munkanélküliek és foglalkoztatottak száma
Forrás: EPC, 2015

{% }	2013	2050
Aktív korúak (15-64)	58,2	58,1
Aktivitási ráta	64,7	73,3
Időskori függőségi ráta (65+/15-64)	25	48
Idősödők (55-64) aktivitási rátája	41,8	77,9
Munkanélküliség	10,3	7,5
Foglalkoztatási ráta	58,0	67,8

8. táblázat
Népesség alakulása, munkanélküliség, foglalkoztatási ráta
Forrás: EPC, 2015

A rendszer nem önfinanszírozó, az egyensúlytalanság folyamatos. További jövedelem-elvonásokra van az államnak szüksége, hogy a folyó, azaz

keresztmetszeti egyensúlyt megteremtse, melyet alapvetően az aktívaktól lehet csak elvonni.

(GDP %-ban)	Nyugdíjkiadások		Teljes kiadások	
	2010	2050	2010	2050
Magyarország	10,4	17,1	21,2	28,8
EU-27	10,6	12,8	23,4	27

9. táblázat
Nyugdíjkiadások alakulása
Forrás: EPC, 2015

4 Öngondoskodás szerepe döntéseinkben

Az előző fejezetek alapján belátható, hogy a felosztó-kirovó rendszer válságban van, így a nyugdíjrendszer II. pillére, az öngondoskodás napjainkban egyre nagyobb figyelmet kap. Az öngondoskodás segít megőrizni anyagi és személyes függetlenségünket, valamint családunk iránti felelősségvállalásunkat is kifejezi. A fejlett európai országokban már régóta fontos szerepet játszik az öngondoskodás. A döntéseink mögött lévő motivációk mélyebb megértéséhez a faktoranalízis statisztikai eljárás egyes részeit használtam fel. A kérdőív adatainak feldolgozását és a statisztikai számításokat az SPSS szoftverrel végeztem tanszéki segítséggel. A kérdőíves kutatást az Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Karának hallgatói közreműködésével történt 2015-ben. A kérdőívet a válaszadók online formában a kerdoivem.hu (link: <http://www.kerdoivem.hu/kerdoiv/797589352/>) segítségével és papír alapon tölthették ki. A válaszadók száma összesen 222 fő (N=222) volt. Alapvető kérdéseim, amire kerestem a válaszokat a nyugdíjrendszerek, nyugdíj célú megtakarítási formák és öngondoskodás, nyugdíjbiztonság tervezéséhez kapcsolódtak, mivel ezek az elemek, amik meghatározzák jövőbeni egzisztenciánk pénzügyi háttérét, vagyis az öngondoskodásunk mértékét. A kérdőíves felmérés 222 elemből tevődik össze és a kutatáson belül 3 csoportba lettek osztva a válaszok:

- Öngondoskodás szerepe
- Nyugdíjrendszerekről ismeret
- Pénzügyi előtervezés

A fenti három csoportot a kvalitatív kutatás külön elemzi. A három csoportot számos statisztikai értékelésnek vetettük alá, mint például átlagok, gyakoriság, keresztábra.

Neme	Gyakoriság	Százalék
Férfi	138	62,2
Nő	84	37,8
Összesen	222	100,0

10. táblázat
Válaszadók neme szerinti megoszlás
Forrás: saját kutatás, 2015 (N=222)

Kor	Gyakoriság	Százalék
28 év alatt	118	53,2
29-48 év között	86	38,7
48 év felett	18	8,1
Összesen	222	100,0

11. táblázat
Kor szerinti megoszlás
Forrás: saját kutatás, 2015 (N=222)

Előtakarékoskodás	Gyakoriság	Százalék
Igen	126	56,8
Nem	96	43,2
Összesen	222	100,0

12. táblázat
Előtakarékoskodás
Forrás: saját kutatás, 2015 (N=222)

Az állami nyugdíjnak kötelező jellege miatt választási lehetőség nincs. Ezt kiegészítendő lehetőségek, mint az önkéntes és magán célú megtakarítási formáknál alapvetően jövedelmünk mértéke és emocionális döntéseink határozzák meg melyik megtakarítási formát vagy formákat választunk. Alapvetően a nemek szerinti válaszok alapján a keresztábra is azt mutatja, hogy az állami nyugdíjjal kapcsolatban tájékozottak a megkérdezettek. Hasonlóan a nemek szerinti válaszok alapján a keresztábra is azt mutatja, hogy az állami nyugdíjjal kapcsolatban a fiatalok tájékozottak. Alapvetően a nemek szerinti válaszok alapján a keresztábra is azt mutatja, hogy az magán nyugdíjjal kapcsolatban tájékozottak a

megkérdezettek. Egyéb válaszok az alábbiak voltak: önkéntes nyugdíjpénztár, kiegészítő önkéntes pénztárak, nyugdíj befektetés alapú adó visszatérítéssel, Nyugdíj Előtakarékosági Számla (röviden: NYESZ), üzleti alapú nyugdíjbiztosítás, befektetéssel kombinált életbiztosítás, befektetési alapok, befektetési életbiztosítás, arany vagy ingatlan vásárlása befektetés célból. A válaszok kis száma ellenére is elég színes a lehetőségek tárháza. Sokfajta lehetőséget gondolnak a válaszadók biztosnak a jövőbeni anyagi helyzetük megalapozásának. A válaszok alapján következtethető, hogy a fiatalok alapvetően tájékozottak a nyugdíjrendszerekkel kapcsolatban, de mégis a pénzügyi előtervezést nem tartják fontosnak a 14. számú ábra alapján az igen válaszok alacsony 28,8 százaléka miatt. A keresztábrák alapján a nők inkább vesznek igénybe pénzügyi tanácsadást, a férfiak pedig nem. Érdekes, hogy idősebb korban inkább vesznek igénybe pénzügyi tanácsadást a megkérdezettek. Valószínű a korral előrehaladva, egyre fontosabbá válik a nyugdíjbiztonság kérdése.

			Neme		Összesen	
			Férfi	Nő		
Tanácsadás	Igen	Darab	48	16	64	
		% Tanácsadás	75,0%	25,0%	100,0%	
		% Neme	34,8%	19,0%	28,8%	
	Nem	Darab	90	68	158	
		% Tanácsadás	57,0%	43,0%	100,0%	
		% Neme	65,2%	81,0%	71,2%	
% Összesen		21,6%	7,2%	28,8%		
Összesen			Darab	138	84	222
			% Tanácsadás	62,2%	37,8%	100,0%
			% Neme	100,0%	100,0%	100,0%
			% Összesen	62,2%	37,8%	100,0%

14. ábra

Keresztábra a Neme és „Tanácsadás” kérdéssel kapcsolatban

Forrás: saját kutatás, 2015 (N=222)

Összefoglalás

A dolgozat első két fejezete demográfiai adatok vizsgálata alapján vizsgálta a jelenlegi felosztó-kirovó rendszert. A jelenlegi nyugdíjrendszer a társadalom nagyfokú elöregedése miatt, és az előrejelzések alapján az aktív keresők és nyugdíjasok arányának drasztikusan változása nagy valószínűséggel a jövőben társadalmi, gazdasági és egyéb problémákat fog okozni globálisan és hazánkban is. A fenntarthatóság kérdése a lehetséges modell meghatározását is nagymértékben befolyásolja. A nyugdíjrendszer fenntarthatóságát a

foglalkoztatottak, pontosabban a járulékfizetők és a nyugdíjasok aránya határozza meg, mivel a befizetett járulékokból kapják a nyugdíjas korúak a járandóságukat. Így a két oldalnak makrogazdasági szempontból egyensúlyban kell lennie. A szakemberek és a dolgozat eredményei alapján is a vegyes rendszer ajánlott, úgy hogy, az állami nyugdíj mellett valamilyen önkéntes elemmel vagy elemekkel egészíti ki az alapnyugdíjat. Természetesen nem várható el, hogy egy dolgozat keretében megoldjuk a nyugdíjrendszer gondjait, amit sok-sok szakember és kormány nem tudott megoldani, de legalább a problémafelvetéseken túl az kijelentem, hogy vannak lehetőségek és gondolatok a nyugdíjrendszer előrelépésére (Szabó, 2015). A nyugdíjrendszerekkel kapcsolatos kvantitatív és kvalitatív kutatásokat egyetemi keretek mellett a jövőben is szeretném folytatni.

Felhasznált irodalom

- [1] Augusztinovics Mária. (2014). Egy értelmes nyugdíjrendszer. Közgazdasági Szemle LXI. évf., 2014. október (1219-1239. o.), Válogatás az elmúlt évtizedek írásaiból.
- [2] Augusztinovics Mária. (2005). Népeség, foglalkoztatottság, nyugdíj. Közgazdasági szemle. - 52. 2005 5. , p. 429-447.
- [3] Banyár József. (2014). A modern nyugdíjrendszer kialakulásának két története. Hitelintézeti Szemle, 13. évf. 4. szám, pp. 154–179.
- [4] Bereczk, Á (2013): Létszámváltozás és meghatározó tényezői a magyar gazdaság négy ágazatában, E-conom, Sopron, 2 (1), pp. 2-15.
- [5] Csiszárik-Kocsir, Á. – Fodor, M. – Medve, A. (2012): The Effect of the Sub-Prime Crises on Workplace Safety in Hungary Based on a Primary Research, International Journal of Social Sciences and Humanity Studies, Vol 4. No. 2., July 2012., Publisher: The Social Sciences Research Society, 11-25 pp.
- [6] Csiszárik-Kocsir, Á. – Fodor, M. – Medve, A. (2013): The Hungarian youngsters attitude towards the financial decisions based on a questionnaire research, The Macrotheme Review, 2013. summer session, 47-57. pp.
- [7] Csiszárik-Kocsir, Á. (2014): A huszonéves fiatalok pénzügyi döntéseinek háttere egy kérdőíves kutatás eredményei alapján, Kárpát-medencei versenyképesség - 5. Báthory – Brassai Konferencia, Óbudai Egyetem, 2014. május 21.-22. (szerk.: Dr. Rajnai Zoltán, Dr. Fregan Beatrix, Dr. Ozsváth Judit) ISBN: 978-615-5460-38-8, 129-134. old.
- [8] Varga, J. – Csiszárik-Kocsir, Á. (2015a): A gazdasági proaktivizmus hiánya a hazai gazdaságban és a válságkezelésben, in: Vállalkozásfejlesztés a XXI. században V. – Tanulmánykötet (szerk.: Csiszárik-Kocsir, Á.) Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar, 409-437.. pp.

- [9] Varga, J. - Csiszárík-Kocsir, Á. (2015b): Versenyképességi átrendeződés Közép-Kelet Európában, fókuszpontban a V4 országok, Kárpát-medencei versenyképesség - 6. Báthory – Brassai Konferencia Kötete (szerk.: Rajnai, Z. – Fregan, B. – Marosné Kuna, Zs. – Ozsváth, J.), Óbudai Egyetem, 316.-335. pp.
- [10] David C. Korten (1996). Tőkés társaságok világalma. Budapest. Magyar Kapu Alapítvány EKF Hálózat.
- [11] EPC (2015) 2015. évi országjelentés – Magyarország a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és kiigazításáról szóló részletes vizsgálattal.
- [12] KSH NKI. (2015) Demográfiai Évkönyv 2015.
- [13] Harangozó Gábor (2015): Gazdasági és pénzügyi nevelés. In: Kormos József; Pálvölgyi Ferenc (szerk.): A köznevelés céljai és fejlesztési területei: a Nemzeti alaptanterv szemléletének tükrében: Pedagógiai tanulmányok. 276 p. Budapest, PPKE BTK, 2015. pp. 205-229.
- [14] Holtzer Péter (szerk.). (2010). Jelentés. A nyugdíj és idős kor kerekasztal tevékenységéről. MEH. NYIKA.
- [15] Nagy Imre Zoltán. (2011). A jövedelemeltitkolás okai, következményei és visszaszorítási lehetőségei különös tekintettel Magyarországra. Vállalkozásfejlesztés a XXI. században, Óbudai Egyetem.
- [16] Novoszáth Péter. (2014). A társadalombiztosítás pénzügyei. Budapest: Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó.
- [17] Ottó István. (2003). Hierarchikus faktoranalízis SPSS szoftverrel. Magyar Pedagógia 103. évf. 4. szám 447–458.
- [18]
- [19] Pató Gáborné Dr. Szűcs Beáta - Dr. Kovács Zoltán (2013): A klímaváltozás hatásainak felfedezése a logisztikában. in A felfedező tudomány, főszerk: Beszteri Béla, http://kgk.sze.hu/images/dokumentumok/VEABtanulmanyok/pato_kovacs.pdf
- [20] Kovács Zoltán – Pató Gáborné Szűcs Beáta (2014): Impacts of extreme weather in supply chains, Időjárás Quarterly Journal of the Hungarian Meteorological Service, Vol. 118, No 3, July – September, 2014, pp. 283-291
- [21] Rézmovits Ádám. (2014). A társadalombiztosítási nyugdíj szabályai és kiszámítása. Kézirat. ONYF.
- [22] Sasvári Péter. (2012). The effects of technology and innovation on society. Bahria University Journal of Information & Communication Technology, 5(1), p.2.

- [23] Sajtos László, Mitev Ariel. (2007): SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv. Budapest. Alinea Kiadó.
- [24] Samuelson, P. A. (1958). An Exact Consumption-Loan Model of Interest with or without the Social Contrivance of Money. *Journal of Political Economy*, Vol. 66., pp. 467–482.
- [25] Simonovits András. (2002). Nyugdíjrendszerek: tények és modellek. Budapest: Typotex Kiadó.
- [26] Simonovits András. (2006). A magyar nyugdíjrendszer jelenlegi helyzet, előrejelzés és tennivalók. Forrásdokumentuma: Előmunkálatok a társadalmi párbeszédhez, ISBN 963 06 0046 3. MTA.
- [27] Simonovits András. (2007). Nyugdíjmodellek. *Magyar Tudomány*, 2007/12 (1527. o.).
- [28] Szabó Zsolt. (2015). Lesz-e nyugdíj? - Egy lehetséges mikroszimulációs modell. Budapest: Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar Gazdaság - és Társadalomtudományi Intézet "Vállalkozásfejlesztés a XXI. században V." című tanulmánykötet cikkei (2015). Link: http://kgk.uni-obuda.hu/sites/default/files/24_SzaboZsoltMihaly.pdf. Letöltve: 2015.11.10.